

SÍNDIC DE LA UdG

MEMÒRIA ANY 2021

“El fonament de la justícia és la bona fe, això és, la conseqüència i la veracitat en les paraules i en els tractes” (Ciceró, *Dels deures*, I, VII, 23, trad. D’Eduard Valentí Fiol)

Si la justícia és important per a una societat democràtica, com tothom reconeix, el seu fonament no ho ha de ser menys, sinó igual o potser més. Perquè sense una bona fonamentació les construccions físiques cauen, però també les construccions socials, i la justícia n’és una de les més rellevants.

Com a síndic, tinc obligat –però també sincerament sentit- compromís amb la cerca de la justícia en l’àmbit de la nostra comunitat universitària; i per això voldria posar l’accent d’aquesta Memòria en la necessitat d’actuar des dels fonaments, en aquest cas, des de la “*bona fe*” que ens recomana Ciceró; atès, però, que aquesta expressió podia reduir-se en algunes ments del seu temps -i més del nostre- a una actitud simplista i equívoca de bones intencions més somiades que compromeses, el mateix autor ens l’aclareix tot precisant que rau en “*la conseqüència i la veracitat en les paraules i en els tractes*”. I això ja és menys simple i menys equívoc. L’experiència del síndic sobre el predomini d’aquesta actitud és ambivalent: l’he trobada sovint, però no sempre; i l’he detectada tant en les parts demandants com en les parts demandades de qualsevol de les variades qüestions que arriben a la sindicatura. De fet, això deu ser un reflex de l’actitud de la majoria de les persones en els més diversos àmbits. La universitat és una part de la societat i és natural que en sigui reflex en una gran majoria d’aspectes. I un dels trets que la majoria d’analistes acreditats detecten en les nostres societats va en direcció contrària a aquells valors: és un creixement desmesurat de la competitivitat i l’individualisme; els ideòlegs d’aquesta deriva la justifiquen dient que va per camins que són justos –el lema “que guanyi el millor” sembla just- però sovint no ho són, com demostren estudis diversos, entre els quals els de Piketty sobre les desigualtats o de Zuboff sobre el nou capitalisme de la vigilància. La comunitat universitària no és impermeable a la penetració d’aquestes actituds i, com a síndic i abans com a professor, he pogut constatar que, també estimulats per diverses polítiques legislatives, la competitivitat entre uns i altres membres de la universitat arriba massa lluny més sovint del que seria desitjable, tot i que només n’hi ha alguns que arriben a la sindicatura plantejats com a injustícies poc o molt flagrants.

Em sento en el deure de proposar aquesta reflexió a favor de “*la conseqüència i la veracitat en les paraules i en els tractes*” perquè crec que necessitem aturar o com a mínim frenar la tendència contrària a aquesta proposta ètica que, sota l’excusa de la dura competència i de la necessitat de sobreviure en un món de greus tensions, he detectat des de la sindicatura. Proposo que les consideracions i recomanacions que seguiran en aquesta Memòria siguin llegides i després aplicades des d’un canvi d’actitud d’algunes persones de tots els estaments –PDI, PAS, estudiants i responsables d’un o altre nivell de govern o serveis-; canvi que, pel que hem dit, consisteix a ser més conseqüents amb les

paraules i els tractes –p.e. amb les sempre bones paraules que escrivim als nostres documents estatutaris, docents, de recerca, de bona administració, etc. Si això passés, i pot passar si ens hi posem, la justícia entre nosaltres seria òptima, sense necessitat d'intervenció del síndic. Amb tot, és just reconèixer que els darrers anys disminueix la conflictivitat que arriba a la sindicatura i que això anima a pensar que les actituds de competitivitat malaltissa, que arriben a generar injustícies concretes i lacerants, més aviat minven a casa nostra; però és bo que se sàpiga que encara n'hi ha massa i que mereixen l'avís derivat de les sàvies paraules de Ciceró.

No vull acabar aquesta introducció sense fer referència al fet, trist i anguniós, de la continuïtat de la pandèmia al llarg de l'any 21; i que, quan semblava que cap a la tardor s'albirava una esperança de superació ràpida de les males dades, hem tornat a un important descontrol que ha continuat afectant –i infectant, que és pitjor- moltes persones i generant vivències personals de pessimisme i un clima social de convivència desesperançada. A la introducció de la Memòria de l'any anterior hi dedicàvem una gran atenció, amb un text que ara gairebé podria reproduir-se literalment, però no cal –en tot cas, continua a disposició al nostre web-; ho resumiré en dues idees que em sembla just de fer explícites també aquest any: reconèixer d'una banda que la nostra comunitat universitària en el seu conjunt ha actuat amb un grau altíssim de responsabilitat, malgrat tants inconvenients de tota mena –no presencialitat durant força temps, sobretot- i, de l'altra, que hi ha hagut una ferma i constant dedicació dels responsables de govern en els diversos nivells a ordenar, regular i atendre amb diligència tota la complexa problemàtica que la pandèmia comporta. Són dos motius de reconeixement positiu que també ajuden a l'assoliment d'un clima raonable de justícia entre nosaltres.

Aquesta és la darrera Memòria que presento perquè, al mateix temps que la tancava, presentava la sol·licitud de cessament en el càrrec per dimissió, que és una de les tres causes previstes als nostres Estatuts.

La dimissió –expressió formal obligada, malgrat la seva sonoritat- és exclusivament per motius personals, com a resultat d'una reflexió prudent sobre el fet que la meua edat aconsella deixar pas a una nova persona en el càrrec abans de consumir el temps màxim oficial, que encara seria de dos anys i mig; considero que la renovació podrà beneficiar la universitat per l'aportació de nova energia i noves perspectives i estils d'actuació. Per sort –personal i institucional-, puc dir que no hi ha cap altre motiu que pogués ser interpretat de forma negativa o conflictiva, com podria ser una discrepància radical no atesa, un conflicte personal greu o qualsevol altre anàleg. No és el cas en absolut.

Plego, doncs, amb la satisfacció i l'alegria serenes d'haver merescut la confiança per al càrrec i d'haver-lo exercit en tot moment amb la voluntat d'ajuda a tothom que ha vingut a la sindicatura a expressar una queixa, plantejar un conflicte, demanar una orientació o consell o qualsevol altra circumstància de les habituals en aquesta institució.

Moltes gràcies per tota la col·laboració i comprensió rebudes de tantes persones de tots els estaments durant aquests gairebé vuit anys del meu exercici com a síndic. Quedo personalment a la vostra disposició.

Joan Manuel del Pozo, Síndic

Gener 2022

1. Consideracions generals

El nombre total de casos presentats al síndic aquest any ha augmentat: 71 casos, respecte als 41 l'any anterior. El nombre total d'aquest any pot semblar indicatiu d'un creixement important respecte a l'any anterior, però cal aclarir que n'hi ha 15 que, presentats cada un d'ells individualment i, per tant, comptabilitzats també individualment, són reiteratius d'una mateixa qüestió, en alguns casos amb redaccions idèntiques de plantejament del problema. En tot cas, si es mira històricament, continuem en els darrers anys en unes xifres que, comparades també amb altres centres de dimensió similar al nostre, es poden considerar no preocupants, ni per ser massa ni per ser massa poques.

Pel que fa a l'expectativa de solució dels casos plantejats, el resultat és força positiu: 21 casos han trobat solució favorable i 4 han resultat desfavorables a l'expectativa de la persona afectada. De la resta, 35 han rebut informació i consell, normalment considerat útil o positiu, i 7 han demanat només que es registressin els fets, sense més demanda, a efectes de constància d'alguna disfunció que els ha molestat. De 3 no hem rebut més informació a la sindicatura de la persona interessada. En conjunt, doncs, el síndic creu que les dades esmentades abonen l'interès del servei per a la majoria de les persones que hi recorren i, per tant, la conveniència que sigui més conegut perquè el profit arribi a més sectors ara desinformatos.

De la distribució de casos per col·lectius, el nombre més alt correspon als estudiants, 33, com és natural, perquè la proporció respecte a PDI i PAS és fortament desigual. La distribució per gènere dona un resultat força habitual: 38 són homes i 31 dones.

La localització de casos mostra un repartiment força igual entre uns i altres centres. Hi ha una punta de concentració de casos al genèric UdG (20), que s'explica per una mateixa consulta de 15 persones sobre l'assignació de places al grau de Medicina. No hi ha cap dada que pogués fer pensar en anomalies específiques de gestió o en excés de conflictivitat en un centre concret. Per nivells acadèmics, és natural, pel major nombre de matriculats, que sigui en els Graus on es registren 47 casos com a xifra ben diferenciada.

Des del punt de vista qualitatiu o temàtic, s'observa una punta de casos de matrícula (21) que respon als mateixos casos de la consulta sobre assignació de places al Grau de medicina. No hi ha més puntes d'especial interès: alguns casos d'avaluació i qualificació dels estudiants (12), alguns també de docència i currículum (9) És destacable, per comparació amb altres anys, els casos sobre relacions laborals (9).

2. Recomanacions generals

1.- Malauradament, hi ha assumptes recurrents, que s'arrosseguen d'un any a l'altre; un d'ells, i molt important per la conflictivitat generada, és el que genèricament denominem "el requisit de la tercera llengua". A la *Memòria 2020* del síndic de la UdG ja hi consta com a Recomanació n. 4 la referència a aquest problema i, entre altres, expressa la següent reflexió: "el síndic no pot deixar de constatar que, un cop promulgada legislativament aquella exigència [de la tercera llengua], ha estat temporalment suspesa i 'regulada' –el mot no deixa de ser un eufemisme, a la vista de la confusió que ha generat- per moratòries diverses." És a dir, s'ha mostrat i ha estat de fet una norma més temptativa que efectiva, més irregular que regular en la seva aplicació i més intencional que practicable, per la qual cosa s'ha generat autèntica confusió respecte a la seva validesa i exigibilitat real. La reiteració de moratòries expressa una preocupant insolvència de la norma tant pel que fa al realisme del seu contingut com, especialment, a la seva aplicabilitat efectiva i equitativa.

La situació de confusió persisteix, com ho mostra el fet que el Consell Interuniversitari de Catalunya, en sessió de 26 de març de 2021, es dirigís al govern de la Generalitat proposant una important reforma d'aquesta específica normativa, que s'ha palesat estèril en l'assoliment dels seus objectius i greument generadora de conflictes múltiples i, en conseqüència, provocadora d'una inseguretat jurídica altament lesiva per a molts estudiants en el moment de culminar les seves carreres. La percepció de la inseguretat jurídica motiva especialment la intervenció del síndic, pel fet de tractar-se de la possible lesió d'un dret fonamental.

Aquesta situació es torna a reproduir aquest any. Una sentència del Tribunal Superior de Justícia de Galícia 129/2018 de 21 de març, dictada per a un cas anàleg als nostres, s'ha manifestat formalment en la línia defensada pels nostres estudiants. Evidentment, aquesta sentència no es pot llegir i atendre com si fos una opinió trivial formulada en una tertúlia o una intervenció acalorada en un debat de claustre acadèmic – amb tot el que aquest cas mereixeria de respecte-, sinó com una posició jurídica obtinguda amb totes les garanties d'un procediment formal i, per tant, investida d'una rellevant *auctoritas* que, cal reiterar-ho, mereix la màxima atenció.

La generalitzada manca d'informació suficient sobre el requisit i la manca de mitjans adequats perquè els estudiants hagin pogut arribar al final del grau amb informació suficient i disposició certa d'eines efectives per satisfer-lo abonen amb força la inconveniència de mantenir-ne l'exigència.

En atenció, doncs,

*a la realitat inacceptable de la inseguretat jurídica creada per normatives i moratòries confuses, que és molt més greu que la inseguretat cognitiva i el mateix neguit psicològic del qual són víctimes sense cap culpa els i les estudiants;

*a l'existència de posicions jurídiques de molt respectable *auctoritas*, com la del Tribunal Superior de Justícia de Galícia;

* a la Llei 1/2018 del Parlament de Catalunya i a la iniciativa de proposta de reforma del Consell Interuniversitari de Catalunya, que reconeixen des de dins del propi sistema universitari català la fallida del projecte de la tercera llengua, especialment palesa a la vista de l'historial de moratòries produït dintre del mateix sistema;

*al fet reconegut de la manca d'informació suficient i de mitjans adequats per a l'assoliment del requisit,

* i al recent Decret Llei 22/2021, de 5 d'octubre, de modificació de la Llei 2/2014, aprovat pel Parlament, pel qual el nivell equivalent al B2 deixa de ser obligatori i s'estableix que els estudiants que hagin cursat estudis de grau des del curs 2018-2019 han d'assolir "els

coneixements i les competències suficients en com a mínim, una llengua estrangera en els termes que estableixi la normativa aplicable als plans d'estudi i altra normativa interna de la universitat”

El síndic recomana que, per la via que es consideri més ajustada a dret, sigui atesa la petició dels estudiants de forma que no els sigui exigit el requisit del nivell B2 de tercera llengua i puguin obtenir el grau si compleixen totes les altres condicions acadèmiques i legals establertes.

2.- En un registre més específic sobre la mateixa qüestió, s'observa que la normativa de Tercera Llengua de la UdG la Universitat ofereix diverses vies per poder satisfer el requisit. Val a dir que la majoria de les vies que s'obren resulten objectivament impracticables per a estudiants que hagin completat els crèdits programats. Amb tot, la penúltima d'aquestes vies detallades a l'article 2 diu literalment *“e) Fer una estada en una universitat o empresa estrangera en el marc d'un programa de mobilitat o d'un conveni de cooperació educativa en què l'activitat es faci en una de les terceres llengües esmentades, que es vulgui acreditar amb una obtenció d'un mínim de 9 ECTS o una estada mínima de 2 mesos de pràctiques. Si escau, les activitats d'avaluació de l'estada han de ser realitzades en la tercera llengua en qüestió.”* Feta la consulta a Gestió Acadèmica sobre la possibilitat de fer efectiva una estada mínima de dos mesos de pràctiques en una Universitat o empresa estrangera, com es dedueix de l'article de referència, la contesta rebuda tanca aquesta via amb aquesta argumentació: *“Així, les estades en una universitat o empresa estrangera es regeixen en el marc d'un programa de mobilitat o d'un conveni de cooperació educativa. Aquests només es poden realitzar durant els anys de matriculació del grau o, com a molt, a l'estiu en què l'estudiant hagi acabat els estudis.”* En relació a aquesta posició, considero que l'impediment d'acollir-se a un programa de mobilitat o a un conveni de cooperació no hauria de ser limitat als anys de matriculació del grau, com es dedueix del fet que a continuació s'obri la porta de *“ a l'estiu en què l'estudiant hagi acabat els estudis”*; de fet, els estudis són igualment *acabats* aquell estiu o un any o dos més tard. De fet, encara hi ha una qüestió més de fons: per què haver completat els crèdits és un impediment per resoldre el requisit pendent, especialment si la normativa –com acabem de veure- desvincula *“l'estada mínima de dos mesos de pràctiques”* dels crèdits ECTS; és a dir, l'estudiant no faria més crèdits dels programats i, com és de lògica elemental, se li permetria complir amb el requisit de la llengua a partir d'una clàusula normativa ben explícita (*“o una estada mínima de dos mesos de pràctiques”*).

En el marc de les consideracions generals precedents sobre la tercera llengua, recomano que s'evitin lectures restrictives de la normativa i s'aprofitin les facilitadores, que conté igualment, per evitar el bloqueig que representa la impossibilitat de tenir el grau precisament amb l'argument que els 240 crèdits completats impedeixen acollir-se a un programa de mobilitat o conveni de cooperació. D'aquesta manera, i de forma paradoxal i injusta, els 240 crèdits que són sens dubte mèrit acadèmic esdevenen demèrit gairebé sancionador.

Complementàriament, recomano que, si cal, es modifiqui la normativa per acollir-se a un programa de mobilitat o programa de cooperació educativa que permeti incorporar estudiants que es trobin en la mateixa circumstància.

3- També són recurrents, amb major o menor rellevància segons els anys – darrerament, en quantitats moderades- els casos diversos de queixa pel que les persones demandants consideren manca de transparència en processos de selecció de personal, tant de PDI com de PAS. Sense entrar en descripció de detalls ni en la major o menor exactitud de cada una de les queixes o demandes -i reconeguda la disposició dialogant del

Servei de Recursos Humans que ha anat treballant amb diligència fins on era possible el que en cada cas es reclamava- considero que és recomanable que es treballi decididament en la preparació i execució de processos de selecció de personal que evitin situacions que les persones concursants puguin interpretar raonablement com opaques. Això pot afectar especialment a la publicitat amb temps suficient dels criteris d'avaluació de les proves, de la concreció de la puntuació dels mèrits, de disposició de solucionaris, de tenir còpia de l'examen el mateix dia de la prova, o altres requisits segons la naturalesa de cada concurs. En qualsevol cas, es tracta de continuar avançant en el camí de la transparència justificada, que és una condició de seguretat jurídica i de confiança en el sistema tant per a les persones concursants com per a les responsables del plantejament i avaluació de les proves.

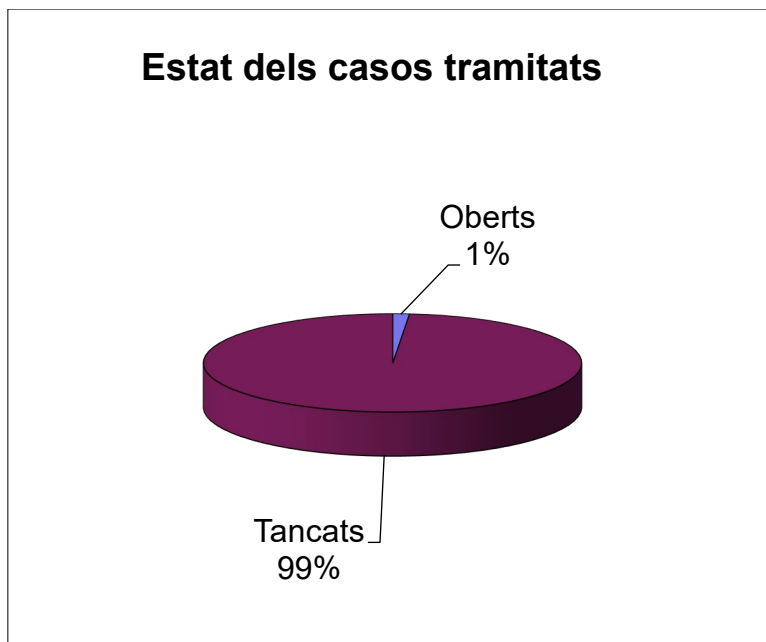
4.- El procés universal de digitalització és, evidentment imparabile i, tot i acceptar l'existència d'opinions personals discrepants, en general resulta útil per a múltiples funcions i situacions. Amb tot, es donen casos –i alguns d'ells han arribat al síndic- d'abús d'exigències digitals: un exemple podria ser requerir necessàriament signatura electrònica per a procediments molt allunyats de necessitats de control, com podria ser confirmar que no han variat les dades de domicili o de compte bancari als efectes de poder rebre una determinada transferència; no es discuteix la necessitat de confirmar la validesa de les dades, sinó que *només* es pugui fer amb signatura electrònica, de la qual sabem que la majoria de persones, també universitàries, no en disposen. Més enllà del debat possible sobre si tothom n'hauria de disposar –francament molt discutible-, el que es recomana a tots els responsables de tramitacions de qualsevol mena és que pensin no en termes de comoditat pròpia del servei sinó de comoditat de resposta de les persones servides, que són la justificació i haurien de ser la satisfacció de la seva feina.

5.- Encara en relació amb el món digital, un dels inconvenients del qual és la seva omnipresència espaciotemporal, cal avançar en la consolidació del que ja es coneix com a "dret al descans digital"; consolidació que necessita, per ser-ho de debò, que es difongui amb persistència i bona traça informativa i fins i tot publicitària, el dret de totes les persones a la desconexió en períodes raonables de temps i també a no ser exigides de resposta immediata a qualsevol comunicació, feta qualsevol dia i hora, sense cap respecte al temps dels altres. Cal tenir clar que el temps dels altres és almenys tan digne com el temps propi. I aclarir, a més, que no és un dret només "laboral", que també, sinó sobretot un dret al benestar psicològic i social de qualsevol persona.

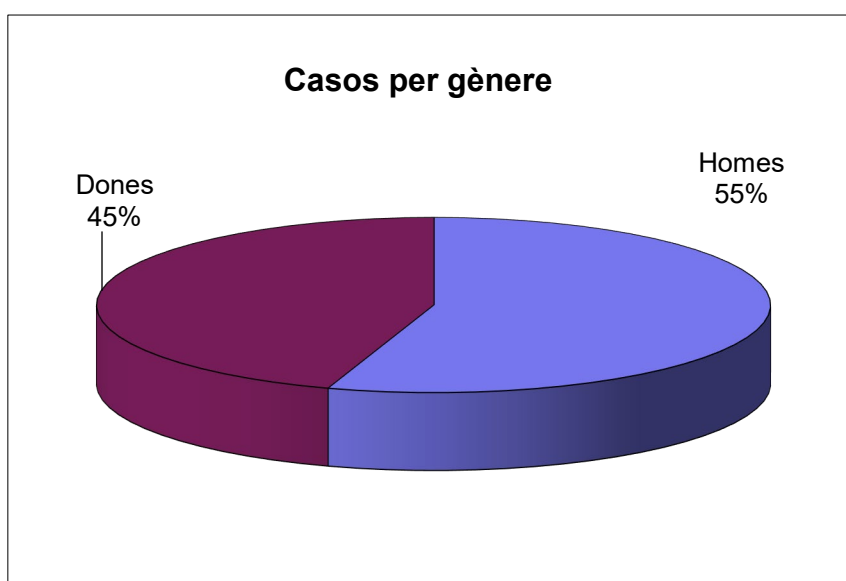
6.- Per últim, la UdG ha de tenir present que dona la seva imatge també a través de l'atenció telefònica i que aquesta pot ser la primera imatge que la persona tingui de la UdG. Per tant, és molt important que ens esforcem per donar una bona atenció, especialment en el context de la pandèmia, que ens obliga a menys presencialitat.

3. Dades

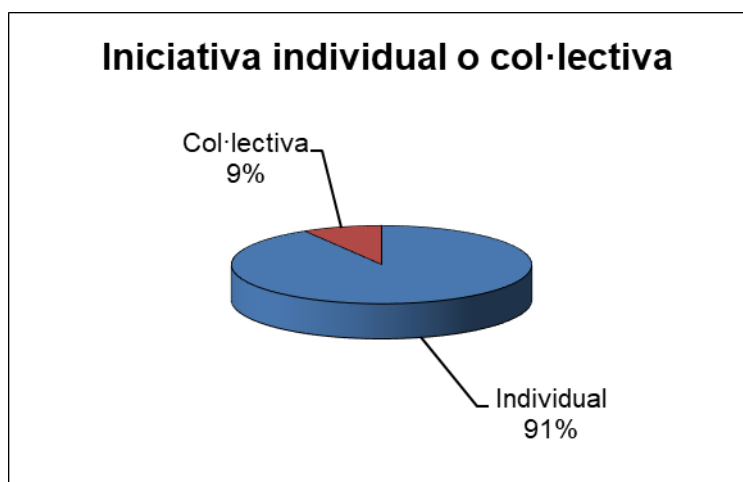
Durant l'any 2021 es van atendre un total de 71 casos a l'Oficina del Síndic de la Universitat de Girona, dels quals un 99% es van tancar abans de finalitzar l'any i un 1% van passar a l'any següent.

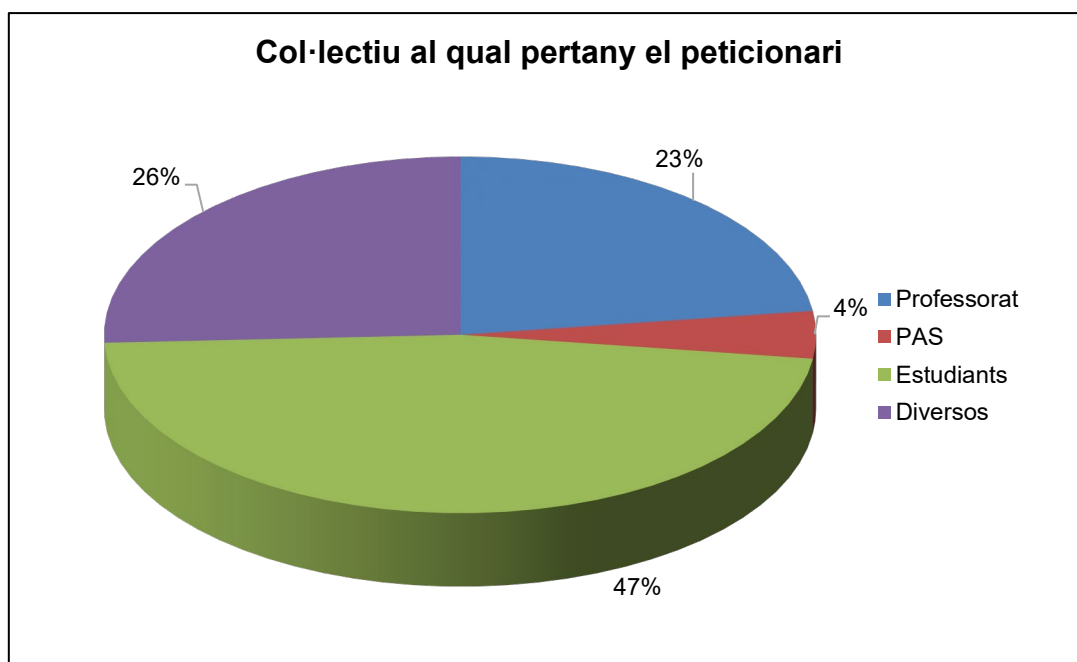
D'aquests casos un 55% han estat presentats per homes i un 45% per dones.

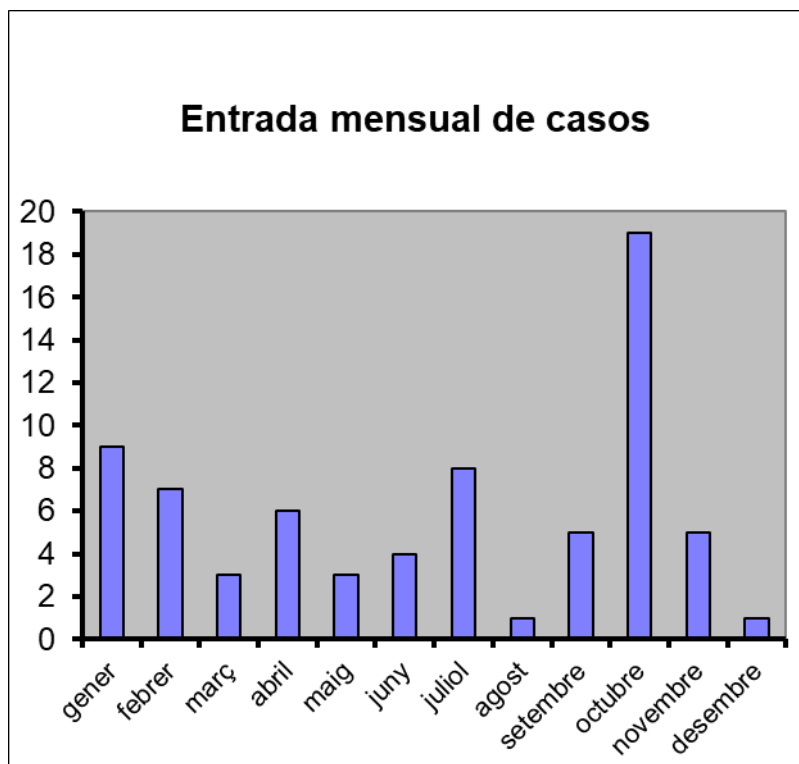
Un 91% s'han presentat de manera individual i un 9% de manera col·lectiva.

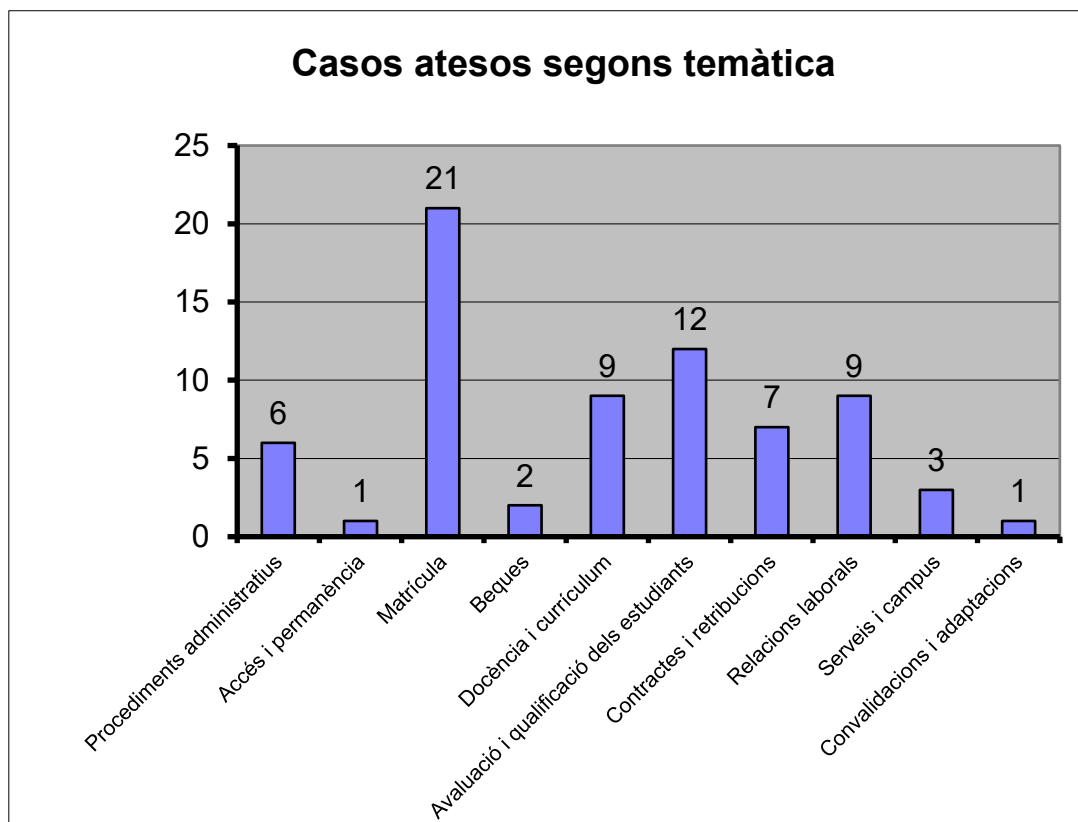
El col·lectiu amb més presentació d'assumpes ha estat el d'estudiants amb 47% del total, seguidament d'usuaris externs amb un 26%, del personal docent amb un 23% i del PAS amb un 4%.

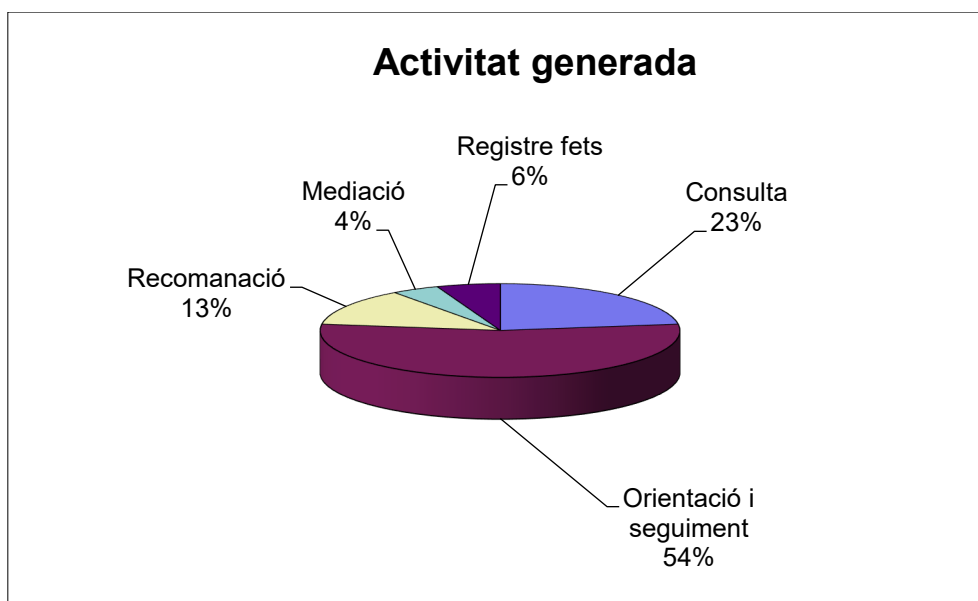
Si ens centrem en els mesos de l'any que més casos ens han entrat a l'Oficina podem observar que els mesos de gener, juliol i octubre són els més considerables

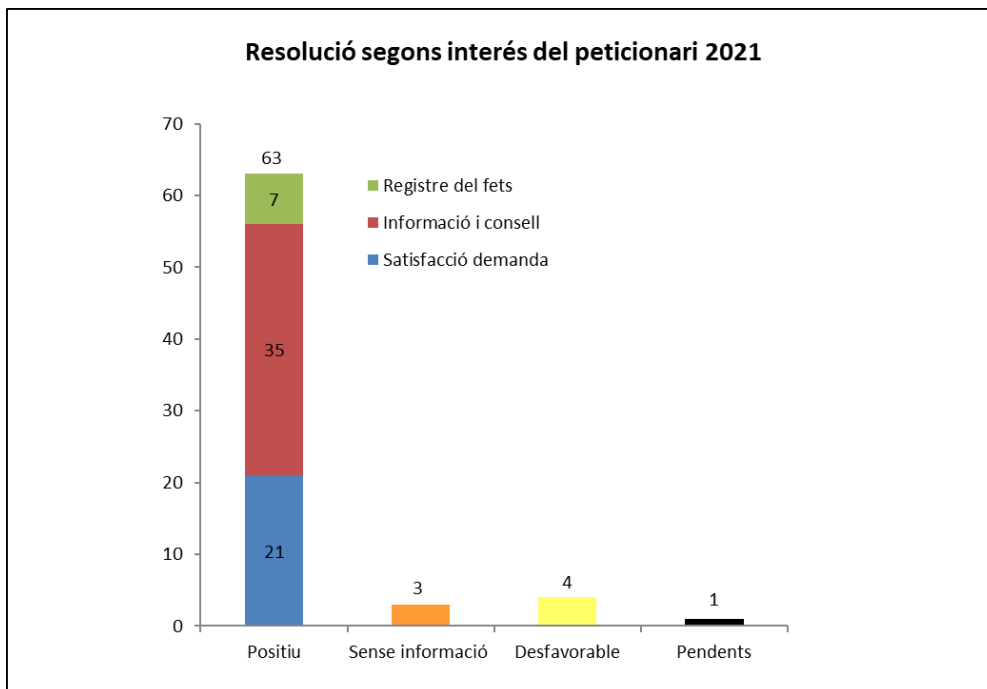
Segons el tema tractat, es reflecteix que 21 afecten a matriculació, 12 a avaluació i qualificació dels estudiants, 9 a relacions laborals, 9 a docència i currículum, 7 a contractes i retribucions, 6 a procediments administratius, 3 a serveis i/o campus de la Universitat, 2 a beques, i, finalment, 1 a accés i permanència i 1 a convalidacions i adaptacions.

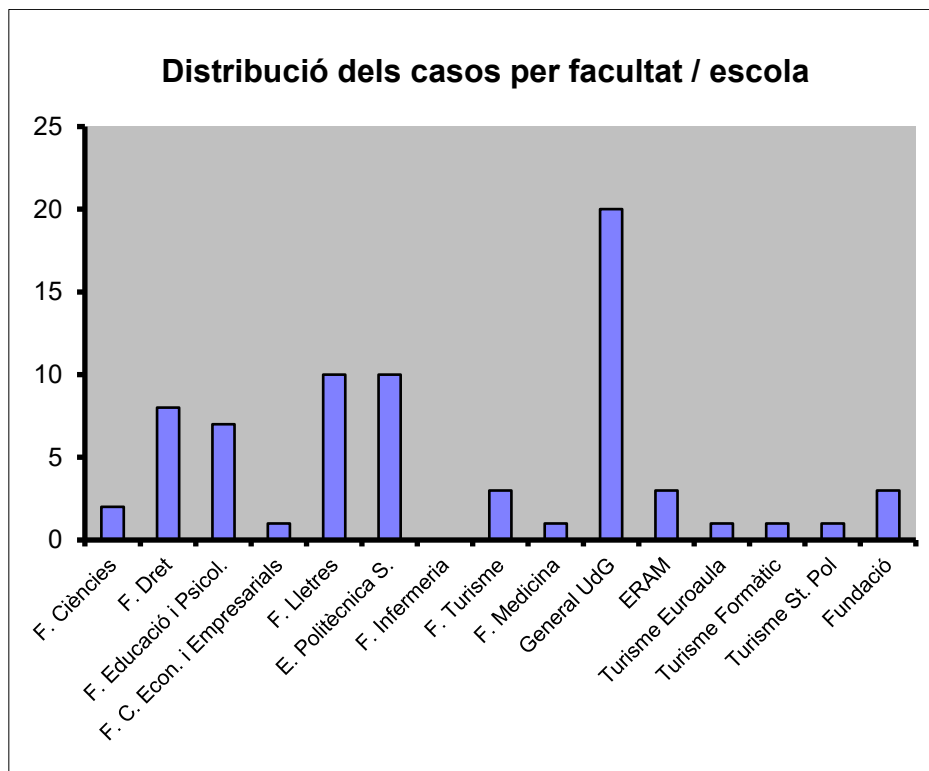
Referent a l'activitat generada podem apreciar que un 54% ha generat una orientació i seguiment, un 23% una consulta, un 13% una recomanació del síndic, un 4% una mediació i un 6% un registre dels fets.

Sobre la resolució dels casos podem dir que 63 es van tancar de manera positiva, dins d'aquests 21 es van resoldre satisfactòriament, en 35 casos vam donar informació i vam aconsellar a la persona interessada i en 7 casos vam registrar els fets a petició de la persona interessada. De la resta de casos 3 es van tancar sense informació per part del peticionari, 4 es van tancar desfavorablement als interessos de la persona interessada i 1 resta pendent.

Segons els centres, el repartiment ha estat el següent:

L'evolució dels casos en els darrers anys estat la següent:

